

Avusturyanlar Chicago Okulu'na Karşı*

Mark Skousen**

Daha iyi olan [fikirler] başarılı olur ve hayatta kalır.
Kötü olanlar ise gözden düşer ve yok olur
[tıpkı Avusturyan sermaye teorisi gibi].

Sherwin Rosen, Chicago Üniversitesi¹

Mont Pelerin Society'nin her toplantısında, serbest piyasa taraftarı iki okul, Avusturyanlar (Ludwig von Mises takipçileri) ve Chicago okulu (Milton Friedman takipçileri), arasında bir tartışma gelişir. Pek çok yazımda bu iki okulun benzerliklerinden ve farklılıklarından söz ettim.

Viyana'da gerçekleştirilen bu yılki programda, Avusturya iktisadının ne kadarana akım neoklâsik modelini içine çekildiği konusuna etrafında bir tartışma gerçekleştirildi. Tartışmanın sonunda, Chicago Üniversitesi'nden Profesör Rosen, birbiriyle rekabet hâlindeki serbest piyasacı fikirlerin kötü iktisadî iyi iktisattan ayırdığı yönünde ilginç bir tespit bulundu. İyi iktisadın, piyasa tes

* "Austrian vs. the Chicago School", *The Freeman: Ideas on Liberty*, December 1996.

** Dr., Columbia University.

¹ Sherwin Rosen, "Austrian and Neoclassical Economics: Any Gains from Trade?", *Proceedings of the Mont Pelerin Society Meetings*, Viyana, Avusturya, 9 Eylül, 1996.

tini geçerken, kötü iktisadın geçemediğini ve bu sebeple de terk edildiğini iddia etti. Bu yüzden Profesör Rosen, eğer Avusturya Okulu'nun ileri sürdüğü kavramlar neoklasik model tarafından kabul görmediyse, bunların kuvvetle muhtemelen faydasız/geçersiz olduğunu ve takip etmeye gerek olmadığını ifade etti. Buna örnek olarak da Avusturyan sermaye teorisini verdi.

Profesör Rosen'ın önerdiği şey neredeyse şuydu, bir öğrencinin aslında Avusturyan sermaye teorisini çalışma zahmetine girmesine lüzum yoktur, zira, ana akım iktisatçıların bunu öğretmediği temeline dayanarak, bu teori basitçe göz ardı edilebilir.

Piyasa, İyi İktisadî Garanti Eder mi?

Bu tuhaf iktisadî ilerleme görüşüyle ilk kez Profesör William Baumol (New York Üniversitesi'nden) tarafından üniversite iktisadî hakkında kaleme alınan yazıyı okurken karşılaştım. Ders kitabı yazarı Baumol, iktisadın şu anki durumuyla ilgili olarak kesinlikle yanlış hiç bir şey olmadığını belirtiyordu, zira ana akım iktisadî yaklaşımın teoremler üreten fevkalade bir araç/makine olduğunu iddia ediyordu.² Bir başka deyişle, iktisadî araştırma içinde rekabete dayanan bir süreç iş başındaydı. Akademik anlamda asla sona ermeyen yukarı doğru ilerleme süreci içinde, deneme yanılma yoluyla, iktisatçılar, teorileri inceler ve test ederler, iyi olanları alır, kötü olanları bir kenara koyarlar. Kısaca, Baumol'a göre, iktisat ilmi bugün içinde bulunduğu, mevcut ileri/gelişmiş bilgi ve ilim safhasından daha da ileriye doğru gidiyor.

Bu oldukça kayıtsız görüşe dayanarak, Profesör Baumol, *Economics on Trial*'da ana akım iktisada, pişman olmadığımı tekrarlayarak yaptığım eleştiriyi göz ardı etti: Tamamiyle yanlış olan hiçbir şey yoktur. . .³

Fikirler piyasası hakkında bu çarpıtılmış görüşe yönelik iki eleştirim var. İlk olarak, akademi içinde rekabete dayalı piyasa sürecini sorguluyorum. New York Üniversitesi'nden Profesör Peter Boettke'nin belirttiği gibi, bir disiplin olarak iktisat, tıpkı sosyal bilimlerin çoğu gibi bir moda piyasasıdır, özenli/dikkatli bir bilimsel metot vasıtasıyla fikirlerin serbest ve eşit mübadelesinin gerçekleştiği yer değil. Filozof Thomas Kuhn, klâ

² William Baumol, "Economic Education and the Critics of Mainstream Economics", *Journal of Economic Education*, (Güz, 1988), s.323-4.

³ *Economics on Trial* (Burr Ridge, Ill.: Irwin, 1993)

sik eseri *The Structure of Scientific Revolutions*'da (University of Chicago Press, 1962) bu noktayı etkili bir biçimde ortaya koydu. Kuhn, bilim tarihinin tipik olarak çok farklı işlediğini işaret etti. Merkezî paradigma bir kez kurulunca, başarısızlıklarla veya anormal durumlarla karşılaşınca kadar, çok küçük oranda çözümlenme ve inceleme yapılır. Yalnızca bir kriz patlak verdiği zaman, akademisyenler, yeni bir paradigma arayışı içine girerler. Bu süreçte yaratılan yeni paradigmanın, öncekinden daha doğru olacağının da hiçbir garantisi yoktur.

Keynesyen devrim, bu konuyla ilgili bir husustur. 1930'lar boyunca ve takip eden yıllarda pek çok iktisatçı, yanlış bir tespitle bulunarak serbest piyasa kapitalizminin Büyük Buhrana sebep olduğu sonucuna vardı. 1950'ler boyunca ve 1960'ların başlarında, Keynesyenizm akademi dünyasında zafer kazandı ve serbest piyasa taraftarı Viyana ve Chicago okulları derhal bir kenara atıldı. Mamafih, serbest piyasacı iktisat, Friedman, Buchanan ve Hayek'in çabaları sayesinde eski konumuna muhteşem bir dönüş yaptı ve -1990'da Sovyet komünizminin çökmesi başta olmak üzere- dünyada cereyan eden olaylarla ilgilenmeye başladı. Fakat iktisadî hataların/yanılgıların, otomatik olarak sınıf içinde ortadan kaldırıldığını veya ciddi biçimde kusurlu/hatalı fikirlerin yeniden canlandırılmayacağını düşünerek, bir tuzağa düşmeyelim.

Murray Rothbard, bu ilerlemeci tarih görüşünü Whig Teori olarak adlandırır, çünkü On Dokuzuncu Yüzyılda Whigler her şeyin daima daha iyiye doğru gittiğini savunuyorlardı. Rothbard, [Whig tarih teorisinin] ortaya çıkaracağı sonucun, iktisat dünyasını istikrarlı biçimde yanlış yola/yöne sevk eden, iktisadî düşünce okulunun bütününe ciddi biçimde kusurlu hâle sokan, hatta geçersiz kılan büyük sistemik hata diye bir şeyin sözü konusu olamayacağını katıyetle zımnen kabul etmek olduğunu belirtir.[†] Rothbard Whig teorisini reddeder. İktisadî düşüncenin tarihini yazarken, iktisatta daha sonra ortaya konan düşüncenin, öncekinden daha iyi olduğu yönünde hiçbir ön kabulün/varsayımın olamayacağı sonucuna varır.

Piyasa İyileri ve Kötüleri Yaratır

Profesör Rosen'in serbest piyasa görüşüne bir başka itirazım daha var. Bu, görüş serbest piyasada, kötü müzisyenlerin fazla kaset satmadıklarını

[†] Murray Rothbard, "Introduction", *Economic Thought Before Adam Smith* (London: Edward Elgar, 1995), s.ix.

ifade eder. Bu bir bakıma doğru, ancak teknik olarak yeterli/donanımlı olanın, ahlâki olarak zararlı olandan ayrılması gerekir. Elbette Hollywood, özel efektler, usta oyunculuk ve olağanüstü görüntüleme yöntemleriyle teknik açıdan oldukça ileri/gelişmiş filmler yapar. Ancak, bunun yanında muhtevası bakımından genellikle ahlâkî değerleri yozlaştıran filmlere de imza atar. Kısacası, piyasa hem iyiyi hem de kötüyü üretmekte büyük bir iş başarır.

Tekrar, Avusturyan Sermaye Teorisi

Son olarak, Eugen Bohm-Bawerk, Ludwig von Mises ve Friedrich Hayek tarafından geliştirilen, Avusturyan sermaye teorisi hakkındaki düşüncemi ifade edeceğim. Çoğunlukla kabul edildiği üzere, Avusturyan sermaye teorisi şu anda ana akımın bir parçası değil. Fakat bu durum, teoriyi değersiz/işe yaramaz mı yapar?/bu teori işe yaramaz mı? Pek sanmıyorum. Aslında ben ekonomiyi ve finans piyasasını analiz ederken, Avusturya okulunun üretim safhaları modelini temel alıyorum. Kurumlar tarafından genellikle göz ardı edildiği için, Avusturyan modelini, gelecek ekonomik trendleri/eğilimleri tahmin etmekte ve finansal stratejiler geliştirmekte çok daha kolaylıkla kullanabiliyorum.⁵ Bu doğrultuda, Avusturyan sermaye teorisinin popüler olmaması /yaygın olarak kabul görmemesi, onu yanlış veya değersiz kılmaz.

Çeviren: A. Zeynep Kopuzlu

⁵ Bkz.. Benim kitaplarım, *The Structure of Production* (New York: New York University Press, 1990) ve *Austrian Economics for Investors* (London: Pickering & Chatto, 1996).